

LATVIJAS REPUBLIKAS VALSTS KONTROLE

Ceturtais revīzijas departaments

SKANSTES IELA 50, RĪGA, LV – 1013
tālr. 67017510, 67017505, fakss 67017673, e-pasts: ceturtais@lrvk.gov.lv

Rīgā

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

19.12.2011.

Nr.5.1-2-7/2011

**Siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu administrēšanas atbilstība normatīvo
aktu prasībām un izveidotās sistēmas efektivitāte**

Saturs

Revīzijas juridiskais pamatojums	3
Revīzijas mērķis	3
Valsts kontroles revidentu atbildība	3
Revidējamās vienības atbildība	3
Revīzijas apjoms	3
Revidējamās jomas īss raksturojums	4
Revīzijas kopsavilkums	10

Revīzijas juridiskais pamatojums

1. Pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 2.pantu un Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 02.05.2011. revīzijas uzdevumu Nr.5.1-2-7/2011 un 27.07.2011. revīzijas apakšuzdevumu Nr.5.1-2-7-1/2011, veikta likumības revīzija „Siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu administrēšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām un izveidotās sistēmas efektivitāte”.
2. Revīziju veica vecākais valsts revidents Jānis Salenieks (grupas vadītājs), valsts revidente Linda Mikanovska, valsts revidente Inese Priedīte un valsts revidente Ineta Rancāne.

Revīzijas mērķis

3. Revīzijas mērķis ir pārliecināties, vai:
 - 3.1. siltumnīcefektu izraisošo gāzu (turpmāk – SEG) emisijas kvotu administrēšana notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
 - 3.2. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma Latvijā ir ieviesta tādā veidā, kas veicina uzņēmumus samazināt emisijas, minimāli ietekmējot uzņēmumu ekonomisko attīstību.

Valsts kontroles revidentu atbildība

4. Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Revidējamās vienības atbildība

5. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Valsts vides dienests, valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk – LVĢMC) un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir atbildīgi par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms

6. Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija ir plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu administrēšanas atbilstību normatīvajiem aktiem.
7. Ņemot vērā, ka revīzija ir veikta par jomu, kurā ir iesaistītas vairākas atbildīgās institūcijas, revīzijas rezultātā ir sagatavoti divi revīzijas ziņojumi, kā arī informatīvais ziņojums:
 - 7.1. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai par Latvijas klimata pārmaiņu samazināšanas politikas īstenošanu un operatoru uzraudzības atbilstību normatīvajiem aktiem;
 - 7.2. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai par SEG emisijas kvotu pirkšanas izdevumu iekļaušanas enerģētikas nozares tarīfos un ieņēmumu no emisijas kvotu pārdošanas izlietojuma atbilstību normatīvajiem aktiem;
 - 7.3. informatīvais ziņojums par SEG emisijas kvotu administrēšanas atbilstību normatīvo aktu prasībām un izveidotās sistēmas efektivitāti.
8. Revīzija ietvēra pārbaudes:
 - 8.1. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā un tās padotības iestādē Valsts vides dienestā un valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” par laika posmu no 01.01.2008. līdz 31.05.2011.;
 - 8.2. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā par laika posmu no 01.01.2005. līdz 30.06.2011.

9. Revīzijā izlases veidā ir veiktas:

9.1. SEG emisijas atļauju izsniegšanas pārbaudes:

- 9.1.1. Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot 13 SEG emisijas atļauju izsniegšanu;
- 9.1.2. Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot sešu SEG emisijas atļauju izsniegšanu;
- 9.1.3. Liepājas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot sešu SEG emisijas atļauju izsniegšanu;
- 9.1.4. Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot piecu SEG emisijas atļauju izsniegšanu.

9.2. pārbaudes par SEG emisijas atļauju nosacījumu ievērošanas uzraudzību:

- 9.2.1. Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot 37 SEG emisiju pārskatus un 56 pārbaudes aktus;
- 9.2.2. Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot 15 SEG emisiju pārskatus un 19 pārbaudes aktus;
- 9.2.3. Liepājas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot deviņus SEG emisiju pārskatus un deviņus pārbaudes aktus;
- 9.2.4. Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē, pārbaudot 16 SEG emisiju pārskatus un 21 pārbaudes aktu.

9.3. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā desmit SEG emisijas kvotu piešķiršanas pārbaudes iekārtām, kurām emisijas kvotas tika piešķirtas pēc Emisijas kvotu sadales plāna¹ iesniegšanas Eiropas Komisijai;

9.4. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā ražotājam apstiprinātā 31 siltumenerģijas un koģenerācijas tarifa pārbaudes.

Revidējamās jomas īss raksturojums

- 10. No 01.01.2011. Vides ministrijai ir pievienota Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija un ir izveidota jauna iestāde Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija².
- 11. Latvija 1995.gadā ratificēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām³ un 2002.gadā šīs konvencijas Kioto protokolu⁴ (turpmāk – Kioto protokols). Kioto protokola mērķis ir samazināt izmešu daudzumu pasaulē. Atbilstoši Kioto protokolam, Latvijai laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam jāpanāk SEG emisijas samazinājums par 8%, salīdzinot ar emisijas apjomu 1990.gadā⁵.
- 12. Pašlaik pastāv divas paralēlas SEG emisijas vienību tirdzniecības sistēmas:

¹ Emisijas kvotu sadales plāns 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta (turpmāk – MK) 04.09.2008. rīkojumu Nr.542).

² MK 22.11.2010. rīkojums Nr.676 „Par Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas likvidācijas nodrošināšanu”.

³ Ratificēta ar likumu „Par ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām”.

⁴ Ratificēta ar likumu „Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolu”.

⁵ 11.12.1997. Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola 3.panta 7.punkts.

- 12.1. starptautiskā emisiju tirdzniecība⁶, kuras ietvaros valstis savstarpēji tirgojas ar tām piešķirtajām SEG emisijas vienībām;
- 12.2. Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma⁷, kuras ietvaros uzņēmumi savstarpēji tirgojas ar tiem piešķirtajām SEG emisijas vienībām.
13. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma Eiropas Savienībā un Latvijā tika ieviesta 01.01.2005., lai veicinātu SEG emisiju samazināšanos rentablā un ekonomiski efektīvā veidā⁸.
14. Kopumā ir sešas SEG, kas izteiktas oglekļa dioksīda ekvivalentos⁹, no kurām Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā 2008.-2012.gadam ir iekļauts tikai oglekļa dioksīds.
15. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā obligāti jāpiedalās operatoriem, kas veic noteikta veida piesārņojošas darbības¹⁰. Iekārtu sarakstu, kuru operatoriem obligāti jāpiedalās Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, skatīt pielikumā.
16. Operators ir privātpersona, atvasināta publiska persona, tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, kura veic profesionālu darbību vai ir atbildīga par šādas darbības veikšanu vai kurai ir noteicošā ekonomiskā ietekme uz attiecīgās profesionālās darbības tehnisko izpildījumu¹¹.
17. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas¹² ietvaros operatori savstarpēji tirgojas ar tiem piešķirtajām emisijas kvotām, emisijas samazināšanas vienībām un sertificētajām emisijas samazināšanas vienībām.
18. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā šobrīd ir iesaistījušās 30 valstis, t.sk. 27 Eiropas Savienības dalībvalstis un Īslande, Lihtenšteina, kā arī Norvēģija.
19. SEG emisijas vienība ir vienība, kas ir identiska vienai tonnai oglekļa dioksīda vai noteiktam daudzumam citas siltumnīcefekta gāzes, kurš izteikts oglekļa dioksīda ekvivalentos, ņemot vērā attiecīgās siltumnīcefekta gāzes globālās sasilšanas potenciālu¹³.
20. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā iekļauto iekārtu emisijas 2004.gadā veidoja 27% no Latvijas Republikas kopējā oglekļa dioksīda emisiju apjoma¹⁴.
21. Direktīva¹⁵ nosaka šādus Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodus:
 - 21.1. pirmais periods 2005.-2007.gads;
 - 21.2. otrais periods 2008.-2012.gads;

⁶ 11.12.1997. Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola 17.pants.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības izveidi Kopienā un groza Padomes 24.09.1996. Direktīvu 96/61/EK, 1.pants.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, 1.pants.

⁹ Likuma „Par piesārņojumu” 1.panta 10.¹ punkts.

¹⁰ Likuma „Par piesārņojumu” 2.pielikums „Piesārņojošas darbības (iekārtas), kurām nepieciešama siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja”.

¹¹ Likuma „Par piesārņojumu” 1.panta 5.punkts.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības izveidi Kopienā un groza Padomes 24.09.1996. Direktīvu 96/61/EK, 1.pants.

¹³ Likuma „Par Latvijas Republikas dalību Kioto protokola elastīgajos mehānismos” 1.panta 3.punkts.

¹⁴ Emisijas kvotu sadales plāns 2008.–2012.gadam, apstiprināts ar MK 01.08.2011. rīkojumu Nr.348 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.–2012.gadam”, 1.1.apakšnodaļa.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, 11.panta 1. un 2.punkts (redakcija līdz 24.06.2009.); 13.panta 1.punkts (redakcija no 25.06.2009.).

- 21.3. trešais un turpmākie periodi – astoņi kalendārie gadi, sākot ar 01.01.2013.
22. Emisijas kvotu kopējo daudzumu, kas tiks piešķirts operatoriem attiecīgajā periodā, iekārtu sarakstu, kas veic normatīvajā aktā¹⁶ minētās piesārņojošās darbības, kā arī plānoto emisijas kvotu sadalījumu starp iekārtu operatoriem, nosaka Emisijas kvotu sadales plānā¹⁷.
23. Latvijā Emisijas kvotu sadales plānu pirmajam un otrajam Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodam izstrādā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un apstiprina Ministru kabinets¹⁸. Ministru kabinetā apstiprinātais Emisijas kvotu sadales plāns ir jāsniedz Eiropas Komisijai lēmuma pieņemšanai.
24. Iekārtu operatoriem SEG emisijas kvotas 2008.-2012.gada Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības periodam tiek piešķirtas bez maksas¹⁹.
25. No 2013.gada dalībvalstis operatoriem izsolīs visas kvotas, kas nav piešķirtas bez maksas²⁰.
26. SEG emisijas kvotu administrēšanā ir iesaistītas šādas institūcijas:
- 26.1. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija – nodrošina Latvijas klimata pārmaiņu samazināšanas politikas (attīstības) plānošanas dokumentu, normatīvo aktu projektu un emisijas kvotu sadales plānu izstrādi, nodrošina emisijas kvotu piešķiršanu esošiem un jauniem sistēmas dalībniekiem;
 - 26.2. Valsts vides dienests – veic SEG emisijas atļauju izdošanu, operatoru darbības uzraudzību, ikgadējo pārskatu par SEG emisiju apstiprināšanu;
 - 26.3. verificētāji – juridiskās personas, kuras ir akreditētas operatoru iesniegto SEG emisijas pārskatu pārbaudei – veic ikgadējo pārskatu par SEG emisiju pārbaudi un ziņojumu sagatavošanu;
 - 26.4. LVGMC – veic emisijas kvotu nodošanas uzraudzību, nodrošinot SEG emisijas vienību reģistra uzturēšanu, sagatavo Latvijas pārskatus par SEG emisiju, kā arī veic sabiedrības informēšanu;
 - 26.5. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija – apstiprina tarifus, kuros ir iekļauti izdevumi no emisijas kvotu pirkšanas.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas kompetence

27. Latvija ir sagatavojusi divus Emisijas kvotu sadales plānus – pirmajam (2005.-2007.gads)²¹ un otrajam (2008.-2012.gads)²² Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodam, kā arī iekārtu sarakstu trešajam (2013.-2020.gads)²³ Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodam.

¹⁶ Likuma „Par piesārņojumu” 2.pielikums „Piesārņojošās darbības (iekārtas), kurām nepieciešama siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja”.

¹⁷ Likuma „Par piesārņojumu” 32.¹ panta otrā daļa.

¹⁸ Likuma „Par piesārņojumu” 32.¹ panta ceturtā daļa.

¹⁹ Likuma „Par piesārņojumu” 32.² panta trešā daļa.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, 10.panta 1.punkts; likuma „Par piesārņojumu” 32.² panta trešā daļa (redakcija no 04.08.2011.).

²¹ Emisijas kvotu sadales plāns 2005.-2007.gadam, apstiprināts ar MK 27.04.2004. rīkojumu Nr.270 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2005.-2007.gadam”.

²² Emisijas kvotu sadales plāns 2008.-2012.gadam, apstiprināts ar MK 01.08.2011. rīkojumu Nr.348 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam”.

²³ MK 29.09.2011. rīkojums Nr.499 „Par iekārtu sarakstu emisijas kvotu sadalei 2013.-2020.gadam”.

28. Otrajam Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodam Ministru kabinets ir apstiprinājis piecus²⁴ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas iesniegtos Emisijas kvotu sadales plānus 2008.-2012.gadam. Precizējumi Ministru kabinetā apstiprinātajam Emisijas kvotu sadales plānam 2008.-2012.gadam tika veikti saskaņā ar Eiropas Komisijas lēmumiem par kopējā Latvijai piešķiramā emisijas kvotu apjoma izmaiņām attiecībā pret Latvijas iesniegtajiem Emisijas kvotu sadales plāniem 2008.-2012.gadam.
29. Līdz 31.07.2011. emisiju kvotas operatoriem tika piešķirtas atbilstoši 04.09.2008. Ministru kabinetā apstiprinātajam Emisijas kvotu sadales plānam 2008.-2012.gadam²⁵, nosakot, ka 2008.-2012.gada periodā Latvijai vidēji gadā tiek piešķirtas 3 398 483 emisijas kvotas.
30. Emisijas kvotu sadales plānā 2008.-2012.gadam²⁶ kopā ir iekļautas 73 iekārtas, no kurām 67 iekārtu operatori ir obligātie un seši brīvprātīgie Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas dalībnieki.
31. Salīdzinot Latvijas Republikas pirmajā sagatavotajā Emisijas kvotu sadales plānā 2008.-2012.gadam²⁷ noteikto kopējo emisijas kvotu skaitu, ar 04.09.2008. Ministru kabinetā apstiprinātajā Emisijas kvotu sadales plānā 2008.-2012.gadam²⁸ noteikto kopējo emisijas kvotu skaitu, ikgadējais plānotais emisijas kvotu apjoms, atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumiem, Latvijai tika samazināts par 44%.
32. Latvijas Republika 26.09.2007. iesniedza Eiropas Kopienų Pirmās instances tiesā²⁹ prasības pieteikumu par Eiropas Komisijas lēmuma³⁰ par emisijas kvotu skaita samazināšanu Latvijas Republikai atcelšanu.
33. Eiropas Savienības tiesa 22.03.2011. atcēla³¹ Eiropas Komisijas lēmumu³² un Ministru kabinets 01.08.2011. apstiprināja piekto Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam³³, nosakot, ka vidēji gadā 2008.-2012.gada periodā kopā Latvijai ir piešķirtas 6 253 146 emisijas kvotas.
34. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā iekļauto iekārtu faktiskās emisijas kopumā ir mazākas, nekā piešķirtās emisijas kvotas (skat. 1.attēlu).

²⁴ MK 09.08.2006. rīkojums Nr.608 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam” (zaudējis spēku ar MK 28.12.2006. rīkojumu Nr.1010); MK 28.12.2006. rīkojums Nr.1010 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam” (zaudējis spēku ar MK 17.12.2007. rīkojumu Nr.809); MK 17.12.2007. rīkojums Nr.809 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam”; MK 04.09.2008. rīkojums Nr.542 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam”; MK 01.08.2011. rīkojumu Nr.348 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam”.

²⁵ Emisijas kvotu sadales plāns 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 04.09.2008. rīkojumu Nr.542).

²⁶ Emisijas kvotu sadales plāna 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 04.09.2008. rīkojumu Nr.542) 5.sadaļa „Iekārtu saraksts”.

²⁷ MK 09.08.2006. rīkojums Nr.608 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam” (zaudējis spēku ar MK 28.12.2006. rīkojumu Nr.1010).

²⁸ Emisijas kvotu sadales plāna 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 04.09.2008. rīkojumu Nr.542) 5.sadaļa „Iekārtu saraksts”.

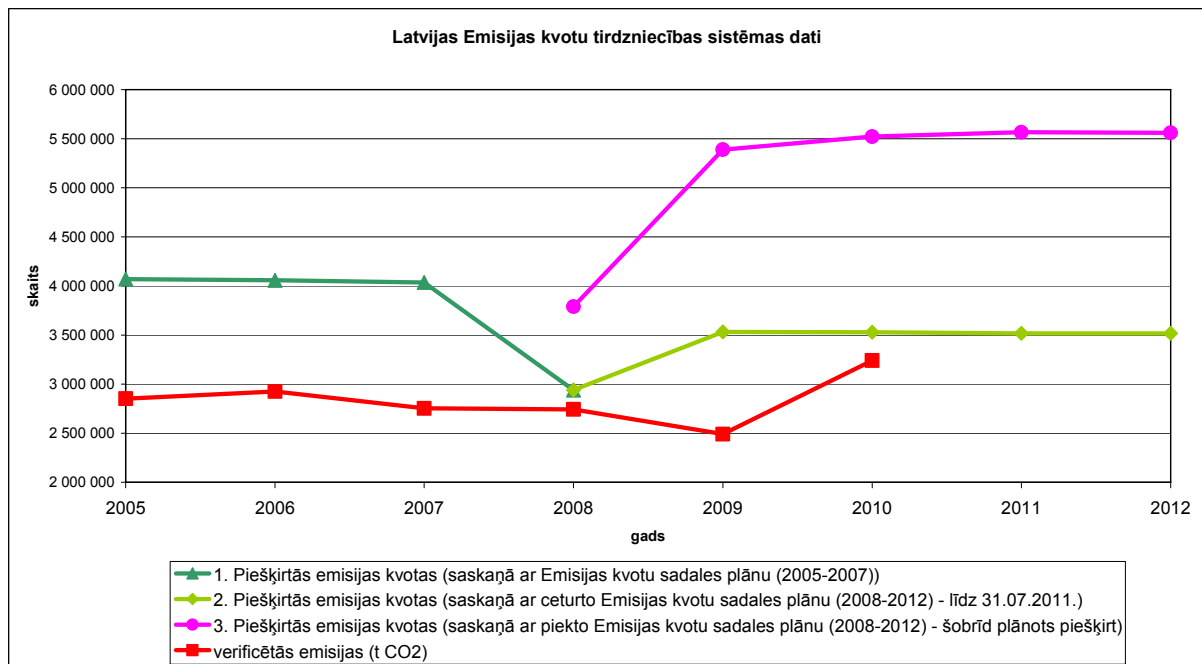
²⁹ No 01.12.2009. Eiropas Savienības tiesa.

³⁰ Eiropas Komisijas 13.07.2007. lēmums Nr. K(2007) 3409 attiecībā uz grozījumiem valsts siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadales plānā, ko Latvija paziņojusi saskaņā ar 3.panta 3.punktu Komisijas 29.11.2006. Lēmumā K/2006/5612 (galīgā redakcija) par valsts siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadales plānu, ko paziņojusi Latvija saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

³¹ 22.03.2011. Vispārējās tiesas spriedums (Lieta T-369/07).

³² Eiropas Komisijas 13.07.2007. lēmums Nr. K(2007) 3409 attiecībā uz grozījumiem valsts siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadales plānā, ko Latvija paziņojusi saskaņā ar 3.panta 3.punktu Komisijas 29.11.2006. Lēmumā K/2006/5612 (galīgā redakcija) par valsts siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadales plānu, ko paziņojusi Latvija saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

³³ Emisijas kvotu sadales plāns 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 01.08.2011. rīkojumu Nr.348).

35. Operatori katru gadu līdz 30.aprīlim nodod LVĢMC emisijas kvotas, kas atbilst iepriekšējā kalendārajā gadā iekārtas emitētajam SEG daudzumam³⁴.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas kompetence

36. Normatīvais akts³⁵ nosaka, ka emisijas kvotu īpašnieks drīkst bez ierobežojumiem pārskaitīt emisijas kvotas jebkurai citai personai.

37. Iekārtas operators drīkst:

37.1. pārdot neizmantotās emisijas kvotas, ja operatoram piešķirto emisijas kvotu apjoms pārsniedz faktisko izmešu daudzumu;

37.2. pirkt emisijas kvotas, ja operatoram piešķirto emisijas kvotu apjoms nesedz faktisko izmešu daudzumu.

38. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību enerģētikas nozarē regulē valsts³⁶.

39. Sabiedriskos pakalpojumus regulējamās nozarēs regulē valsts sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas iestāde³⁷ - Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, kuras funkcijas ir:

39.1. aizstāvēt lietotāju intereses un veicināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību;

39.2. noteikt tarifu aprēķināšanas metodiku;

39.3. noteikt tarifus, ja nozaru speciālie likumi neparedz citu tarifu noteikšanas kārtību u.c.³⁸

40. Līdz 31.10.2009. Latvijā pastāvēja divi sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas līmeņi – valsts un pašvaldību:

³⁴ Likuma „Par piesārņojumu” 32.³ panta pirmā daļa;

MK 03.08.2004. noteikumu Nr.661 „Kārtība, kādā notiek darbības ar emisijas kvotām un tiek veidoti iekārtu kopfondi” 16.1. apakšpunkts.

³⁵ Likuma „Par piesārņojumu” 32.³ panta piektā daļa.

³⁶ Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 2.panta otrās daļas 1.punkts.

³⁷ Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 6.panta pirmā daļa.

³⁸ Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta pirmās daļas 1., 2. un 3.punkts.

- 40.1. valsts sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību regulēja enerģētikas nozarē, izņemot siltumapgādi, kur ražošanas procesā netiek izstrādāta elektroenerģija³⁹;
- 40.2. pašvaldības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu savā administratīvajā teritorijā kā komercdarbību regulēja siltumapgādi, kur ražošanas procesā netiek izstrādāta elektroenerģija⁴⁰.
41. Pēc pašvaldību regulatoru reformas no 01.11.2009. sabiedrisko pakalpojumu sniegšana kā komercdarbība tiek regulēta tikai valsts līmenī⁴¹.
42. Normatīvais akts⁴² nosaka, ka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija līdz 01.11.2009. pārņem no pašvaldību regulatoriem vai pašvaldību domēm (padomēm) regulēšanas funkcijas attiecīgajās pašvaldību regulējamās nozarēs.
43. Bezmaksas SEG emisijas kvotas:
- 43.1. 2005.-2007.gada Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības periodā piešķirtas 25 siltumenerģijas un koģenerācijas iekārtu operatoriem;
- 43.2. 2008.-2012.gada Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības periodā piešķirtas 27 siltumenerģijas un koģenerācijas iekārtu operatoriem.
44. 2013.-2020.gada Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības periodam ir noteikti vienoti principi bezmaksas emisijas kvotu sadalei:
- 44.1. siltumenerģijas ražošanai un rūpniecības nozarēm, kuras nav klasificētas kā pakļautas oglekļa dioksīda pārvirzes riska nozares, 2013.gadā bez maksas tiks piešķirti 80% no iekārtām nepieciešamā emisijas kvotu daudzuma. Piešķirto emisijas kvotu skaits katru gadu būs jāsamazina par noteiktu daudzumu, lai 2020.gadā piešķiramais bezmaksas emisiju kvotu apjoms veidotu 30% no iekārtai nepieciešamā kvotu skaita, bet 2027.gadā iekārtu operatoriem bezmaksas emisijas kvotas vairs netiktu piešķirtas. Savukārt tās rūpniecības nozares, kuras ir klasificētas kā pakļautas oglekļa dioksīda pārvirzes riska nozares, kā arī tas siltumenerģijas daudzums, kas tiek piegādāts šādu nozaru uzņēmumiem, bez maksas piešķiramais emisijas kvotu apjoms visā periodā no 2013.-2020.gadam tiks piešķirts 100% apjomā⁴³;
- 44.2. elektroenerģijas ražošanas iekārtām bezmaksas emisijas kvotas nepiešķir⁴⁴.
45. Siltumenerģijas un koģenerācijas tarifi tiek iekļauti komersantu izdevumi SEG emisijas kvotu pirkšanai⁴⁵ un, palielinoties pērkamo kvotu apjomam, tas varētu būt par pamatu tarifa pieaugumam. Saskaņā ar Eiropas Komisijas publicētajām emisijas kvotu cenas prognozēm, ir plānots emisijas kvotu cenu pieaugums no 14,5 eiro 2013.gadā līdz 30 eiro 2020.gadā⁴⁶.

³⁹ Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2.panta otrā daļa (redakcija līdz 13.07.2009.).

⁴⁰ Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2.panta trešā daļa (redakcija līdz 13.07.2009.).

⁴¹ Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2.panta otrā daļa (redakcija no 14.07.2009.).

⁴² Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" pārejas noteikumu 12.punkts.

⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, 10.a panta 11. un 12.punkts.

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, 10.a panta 3.punkts; Ministru kabineta (turpmāk – MK) 30.08.2011. sēdes protokols Nr.50, 73.§, 2.punkts.

⁴⁵ Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 14.04.2010. lēmumu Nr.1/7, spēkā no 21.04.2010.) 32.2.apakšpunkts; Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodikas (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 11.06.2010. lēmumu Nr.1/10, redakcija spēkā no 23.06.2011.) 23.6.apakšpunkts.

⁴⁶ „Discussion paper on market value of free allocation” un „Analysis of options to move beyond 20% greenhouse gas emission reductions and assessing the risk of carbon leakage”, Brisele, 26.05.2010.

46. Līdz 30.06.2011. SEG emisijas kvotu pirkšanas izmaksas bija iekļautas deviņos siltumenerģijas un koģenerācijas tarifu.
47. Vidēji SEG emisijas kvotu pirkšanas izmaksas veido 2% no kopējām tarifos iekļautajām izmaksām.
48. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā ir izstrādātas divas enerģētikas nozares tarifu aprēķināšanas metodikas:
 - 48.1. siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika, kas nosaka kārtību, kādā komersants aprēķina tarifu siltumenerģijas apgādes pakalpojumiem: siltumenerģijas ražošanai, siltumenerģijas pārvadei un sadalei un siltumenerģijas tirdzniecībai⁴⁷;
 - 48.2. koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodika, kas nosaka siltuma jaudas virs viena megavata koģenerācijas stacijā ražotās siltumenerģijas tarifa projekta aprēķina kārtību un koģenerācijas režīmā ražotās elektroenerģijas tarifa projekta aprēķina kārtību koģenerācijas stacijām, kuru uzstādītā bruto elektriskā jauda ir lielāka par četriem megavatiem, ja energoapgādes komersants ieguvis tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros⁴⁸.

Revīzijas kopsavilkums

49. Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma Latvijā pietiekami nenodrošina Eiropas Savienības direktīvā⁴⁹ noteiktā mērķa – *siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, minimāli ietekmējot uzņēmumu ekonomisko attīstību* – sasniegšanu, jo:
 - 49.1. valsts nav izmantojusi Emisijas kvotu sadales plānu kā instrumentu operatoru SEG emisiju samazināšanā - Emisijas kvotu sadales plānā⁵⁰ ir piemērots emisijas kvotu samazinājums par 5% visām nozarēm, neizvērtējot operatoru iekārtu potenciālu SEG emisiju samazināšanā;
 - 49.2. jau izstrādājot Klimata pārmaiņu samazināšanas programmu 2005. - 2010.gadam⁵¹, bija zināms, ka Latvija spēs izpildīt savas starptautiskās emisiju samazināšanas saistības, kuras uzliek ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokols, arī gadījumā, ja netiktu īstenots neviens valsts noteiktais papildu pasākums SEG emisiju samazināšanai, tādējādi nenosakot mērķtiecīgas un operatorus motivējošas darbības emisiju samazināšanā;
 - 49.3. emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu reglamentējošie politikas plānošanas dokumenti un tiesību akti neparedz uzņēmumu (operatoru) pienākumu investēt no emisijas

⁴⁷ MK 26.06.2001. noteikumi Nr.281 „Sabiedrisko pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika pašvaldību regulējamās nozarēs” (spēkā no 16.08.2008. līdz 15.03.2011., piemērojami līdz 20.04.2010.); Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 14.04.2010. lēmumu Nr.1/7 (spēkā no 21.04.2010.)).

⁴⁸ Koģenerācijas stacijā saražotās siltumenerģijas un koģenerācijas stacijā ar jaudu virs 4 megavatiem saražotās elektroenerģijas tarifu aprēķināšanas metodika (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 26.02.2003. lēmumu Nr.58, spēkā līdz 20.12.2005.); Koģenerācijas stacijā saražotās siltumenerģijas un koģenerācijas stacijā ar jaudu virs četriem megavatiem saražotās elektroenerģijas tarifu aprēķināšanas metodika (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 21.12.2005. lēmumu Nr.311, spēkā no 21.12.2005. līdz 17.06.2010.); Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodika (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 11.06.2010. lēmumu Nr.1/10, spēkā no 18.06.2010.).

⁴⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 13.10.2003. direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, preambulas 5.punkts, 1.pants.

⁵⁰ MK 09.08.2006. rīkojums Nr.608 „Par Emisijas kvotu sadales plānu 2008.-2012.gadam” (zaudējis spēku ar MK 28.12.2006. rīkojumu Nr.1010); Emisijas kvotu sadales plāns 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 01.08.2011. rīkojumu Nr.348).

⁵¹ Klimata pārmaiņu samazināšanas programma 2005.-2010.gadam (apstiprināta ar MK 06.04.2005. rīkojumu Nr.220, ar MK 30.08.2006 rīkojuma Nr.659 grozījumiem), 7.2.nodaļa.

- kvotu pārdošanas gūtos ieņēmumus SEG emisijas samazināšanā, kā rezultātā, piemēram, akciju sabiedrībai „Latvenergo” 2006.gadā bija pienākums ieņēmumu no emisijas kvotu pārdošanas daļu - 3,5 miljonus latu ieskaitīt valsts budžetā kā maksājumus par valsts kapitāla izmantošanu (dividendes), nevis veicināt SEG emisiju samazināšanu;
- 49.4. 2005. – 2007.gadu Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības periodā iegūtie līdzekļi no emisijas kvotu pārdošanas netika pietiekami izmantoti SEG emisijas samazināšanā, jo 17% no revīzijas laikā aptaujātajiem enerģētikas nozares komersantiem ieņēmumus no SEG emisijas kvotu pārdošanas ir izmantojuši izdevumu segšanai, kas nav saistīti ar SEG emisijas samazināšanu;
- 49.5. dabas resursu nodokļa likme par oglekļa dioksīda emisiju ir noteikta sešas reizes zemāka nekā vidējās emisijas kvotu tirgus cenas, ņemot vērā 20% emisijas kvotu iztrūkumu operatoriem, tādējādi veicinot nelielas (līdz 20 megavatiem) jaudas iekārtu izmantošanu, kurām nav saistošas Eiropas Savienības prasības par SEG emisiju samazināšanu, un oglekļa dioksīda emisiju pārnesi ārpus Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas;
- 49.6. netiek ievērots emisijas kvotu piešķiršanas pamatnosacījums - nepiešķirt vairāk emisijas kvotu, nekā iekārtām ir nepieciešams. Veicot izlases veida pārbaudes, revīzijā tika konstatēts, ka 2008.-2012.gada periodā uzņēmumiem tika piešķirts vismaz par 69% emisijas kvotu vairāk, nekā faktiski bija nepieciešams, jo Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nav ieguvusi informāciju no Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas par operatoru tarifu projektos norādīto plānoto darbību un tādējādi emisijas kvotu aprēķinā nav ievērojusi metodikas⁵² prasības;
- 49.7. uzņēmumiem nav pieejama aktuālā informācija par faktisko, uzņēmumiem (operatoriem) vēl pieejamo emisijas kvotu rezervi, pieejamajos informācijas avotos - Eiropas Savienības SEG emisijas reģistrā un pēdējā aktuālajā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas lēmumā⁵³ faktiskais emisijas kvotu rezerves apjoms atšķiras aptuveni 125 reizes.
50. Revīzijā pārbaudot Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā iesaistīto valsts pārvaldes iestāžu darbību, tika konstatēti arī normatīvo aktu pārkāpumi, tajā skaitā:
- 50.1. Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes neievēro normatīvā akta prasības⁵⁴, pārsniedzot lēmumu par SEG emisijas atļaujas izsniegšanas uzņēmumiem (operatoriem) termiņu par piecām līdz 53 dienām;
- 50.2. Valsts vides dienesta Jelgavas un Liepājas reģionālās vides pārvaldes neievēro normatīvā akta⁵⁵ prasības, nenodrošinot iekārtu apsekošanu pirms SEG emisijas atļaujas izsniegšanas;
- 50.3. Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes neievēro normatīvo aktu⁵⁶ prasības par emisiju apjoma kontroli un SEG emisijas atļauju nosacījumu saskaņošanu ar attiecīgās iekārtas A vai B kategorijas atļaujas nosacījumiem, kā rezultātā SEG

⁵² Emisijas kvotu sadales plāna 2008.-2012.gadam (apstiprināts ar MK 04.09.2008. rīkojumu Nr.542) 3.1.3.apakšnodaļa „Metodika kondensācijas stacijas izbūves gadījumā”.

⁵³ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 02.02.2011. lēmums Nr.38 „Par emisijas kvotu rezerves apjoma precizēšanu un grozījuma izdarīšanu Vides ministrijas 2008.gada 5.decembra lēmumā Nr. 2 „Par emisijas kvotu piešķiršanu operatoriem 2008.-2012. gadā””.

⁵⁴ Administratīvā procesa likuma 64.pants.

⁵⁵ MK 22.04.2004. noteikumu Nr.400 „Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas pieteikšanas un izsniegšanas kārtība” 11.1.punkts.

⁵⁶ Likuma „Par piesārņojumu” 24.1.panta sestā daļa; Likuma „Par piesārņojumu” 10.panta ceturtā daļa.

atļaujās plānotais kurināmā apjoms aptuveni par 20 miljoniem m³ jeb 29% pārsniedz maksimāli pieļaujamo kurināmā patēriņa apjomu;

- 50.4. neveicot pārbaudes uz vietas pie operatoriem, netiek pārbaudīta iekšējā tiesību aktā⁵⁷ noteiktā prasība – pārbaudīt, vai izejvielu un palīgmateriālu apjomi atbilst uzskaites žurnālos fiksētajiem apjomiem par pārskata periodu;
- 50.5. 60% gadījumu *Pārskatos par SEG emisijām* norādītie dati nesakrīt ar *Gaisa veidlapās*⁵⁸ norādītajiem datiem, tādējādi neievērojot iekšējā tiesību aktā⁵⁹ noteikto prasību pārbaudīt, vai kurināmā veidi un apjomi atbilst *Gaisa veidlapā* norādītajiem datiem, savukārt 7% gadījumu no kopumā iesniegtajiem *Pārskatiem par SEG emisijām* Valsts vides dienestam nebija iespējams veikt datu salīdzināšanu, jo operatori nebija iesnieguši *Gaisa veidlapas*;
- 50.6. neieviešot projekta⁶⁰ ietvaros iepirkto lietvedības programmu „OneSystems” un divus gadus maksājot programmas licenču uzturēšanu maksu, Valsts vides dienests nav ievērojis normatīvā akta⁶¹ prasības un rīkojies nelietderīgi ar finanšu līdzekļiem Ls 16 852 apmērā, tādējādi nenodrošinot, ka mērķis ir sasniegts ar mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu;
- 50.7. LVĢMC nenodrošina savlaicīgu emisijas kvotu pārskaitīšanu operatoriem, jo:
 - 50.7.1. no 178 LVĢMC 2008. un 2009.gadā veiktajiem emisijas kvotu pārskaitījumiem 33 gadījumos jeb 19% emisijas kvotas ir pārskaitītas, neievērojot normatīvajos aktos⁶² noteiktos termiņus un vidēji termiņi šajos gadījumos ir nokavēti par 58 dienām, kas liedza operatoriem laicīgi veikt darbības ar emisijas kvotām; šī situācija pastāvēja līdz 2009.gada beigām, jo Eiropas Komisija pieņēma savus iekšējos lēmumus par emisijas kvotu sadales plānu un to grozījumu augšupielādi Eiropas Savienības SEG emisijas reģistrā, lai LVĢMC varētu veikt emisijas kvotu pārskaitījumus;
 - 50.7.2. no 33 gadījumiem deviņos gadījumos emisijas kvotas ir pārskaitītas uz operatoru kontiem pēc 30.aprīļa, lai gan Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas lēmumi bija pieņemti līdz 2009.gada 3.aprīlim, tādējādi varēja tikt ietekmēta operatoru spēja līdz 30.aprīlim nodod LVĢMC bezmaksas emisijas kvotas;
 - 50.7.3. divos gadījumos LVĢMC ir veikusi emisijas kvotu pārskaitīšanu operatoriem, kuriem ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas lēmumiem jau ir bijušas anulētas emisijas kvotas.
- 50.8. LVĢMC mājas lapā uz 01.11.2011. no 87 iekārtām nav ievietotas 17 jeb 20% operatoru iekārtu SEG emisijas atļaujas, kā arī no 11 iekārtām, kas ir izstājušās no Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas, četrām iekārtām jeb 36% gadījumu nav ievietoti lēmumi par SEG emisijas atļaujas anulēšanu, nav ievērotas

⁵⁷ Vides ministrijas „Vadlīnijas siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju izsniegšanai, nosacījumu kontrolei un ziņošanas prasību ievērošanai” 2007.gads, 2.nodaļa.

⁵⁸ 28.12.2009. MK noteikumu Nr.1075 „Noteikumi par vides aizsardzības valsts statistikas pārskatu veidlapām” 2.pielikums „Veidlapa “Nr.2 – Gaisa. Pārskats par gaisa aizsardzību””.

⁵⁹ Vides ministrijas „Vadlīnijas Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju izsniegšanai, nosacījumu kontrolei un ziņošanas prasību ievērošanai”, 2007.gads, 2.nodaļa.

⁶⁰ Latvijas vides aizsardzības fonda padomes 02.12.2006. sēdes protokols Nr.14 par projektu „Vienotās dokumentu vadības sistēmas ieviešana Valsts vides dienesta centrālajā struktūrvienībā un Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē”, projekta reģistrācijas Nr.1-08/529/2006.

⁶¹ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 3.panta 1.punkts.

⁶² Likuma „Par piesārņojumu” 32.² panta piektā un sestā daļa;

MK 03.08.2004. noteikumu Nr.661 „Kārtība, kādā notiek darbības ar emisijas kvotām un tiek veidoti iekārtu kopfondi” 13.punkts.

normatīvo aktu⁶³ prasības, kā rezultātā sabiedrība netiek informēta par operatoru darbībām.

51. Revīzijā tika konstatētas nepilnības spēkā esošajos, Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas darbību reglamentējošajos normatīvajos aktos, tajā skaitā:

51.1. normatīvajā aktā⁶⁴ noteiktais lēmuma par emisijas kvotu piešķiršanu termiņš - divu nedēļu laikā pēc SEG emisijas atļaujas izsniegšanas vai grozījumu izdarīšanas tajā:

51.1.1. ir pretrunā ar likumā „Par piesārņojumu”⁶⁵ noteikto prasību, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai ir jānodrošina sabiedrības viedokļa uzklauššana par lēmuma par emisijas kvotu piešķiršanu projektu, dodot iespēju iesniegt priekšlikumus vismaz 30 dienas;

51.1.2. nav samērīgs, jo, lai pieņemtu lēmumu par emisijas kvotu piešķiršanu, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai ir nepieciešams pieprasīt papildu informāciju no uzņēmumiem (operatoriem).

51.2. ja uzņēmums (operators) ilgstoši neizmanto iekārtu, un pats nav iesniedzis iesniegumu par SEG emisijas atļaujas anulēšanu, normatīvā aktā⁶⁶ nosacījumi nedod iespēju Valsts vides dienestam anulēt uzņēmumam (operatoram) piešķirto SEG emisijas atļauju un tās piešķirt citiem uzņēmumiem (operatoriem), tādējādi laika posmā no 2008. līdz 2010.gadam četri operatori, kuri bija apturējuši iekārtu darbību, neizmantoja 85 291 emisijas kvotas jeb 90% no piešķirtajām emisijas kvotām, kas emisijas kvotu atcelšanas gadījumā varētu tikt piešķirtas citiem operatoriem;

51.3. normatīvajā aktā⁶⁷ ir noteikta iespēja uzņēmumiem (operatoriem) izmantot divas dažādas pieejas SEG emisiju aprēķinā un atkarībā no izvēlētas pieejas uzņēmumiem (operatoriem) ir iespēja palielināt vai samazināt nododamo emisijas kvotu skaitu. Izmantojot sev labvēlīgu pieeju, revīzijas izlasē iekļautie uzņēmumi (operatori) ir aprēķinājuši par 19 910 tonnām mazākas faktiskās SEG emisijas nekā piemērojot otru metodi, tādējādi samazinot nododamo emisijas kvotu skaitu un vidēji vienam operatoram ietaupot līdzekļus Ls 45 710 apmērā, ko iespējams ieguldīt SEG emisijas samazināšanas pasākumos;

51.4. normatīvajā aktā⁶⁸ nav noteikts, pēc kādiem kritērijiem reģionālajai vides pārvaldei būtu jāveic *Pārskata par SEG emisijām* izvērtēšana un kāda informācija pārvaldei ir jāvāc, ņemot vērā, ka *Pārskata par SEG emisijām* pārbaudes veic verificētājs;

51.5. operatoriem *Gaisa veidlapā* pieprasot norādīt informāciju⁶⁹ par iekārtu oglekļa dioksīda emisijām un kurināmā izlietojumu pa kurināmā veidiem, tiek nepamatoti palielināts administratīvais slogs, jo šī informācija statistikas vajadzībām netiek

⁶³ Likuma „Par piesārņojumu” 32.⁷ panta trešā daļa; MK 22.04.2004. noteikumu Nr.400 „Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas pieteikšanas un izsniegšanas kārtība” 20.punkts.

⁶⁴ MK 03.08.2004. noteikumu Nr.661 „Kārtība, kādā notiek darbības ar emisijas kvotām un tiek veidoti iekārtu kopfondi” 3.punkts.

⁶⁵ Likuma „Par piesārņojumu” 32.⁷ panta otrā daļa.

⁶⁶ MK 22.04.2004. noteikumu Nr.400 „Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas pieteikšanas un izsniegšanas kārtība” 16.punkts.

⁶⁷ MK 07.09.2004. noteikumu Nr.778 „Kārtība, kādā tiek veikts siltumnīcefekta gāzu emisiju monitorings, kā arī pārbaudīti un apstiprināti ikgadējie pārskati par siltumnīcefekta gāzu emisiju” 8.1.apakšpunkts.

⁶⁸ MK 07.09.2004. noteikumu Nr.778 „Kārtība, kādā tiek veikts siltumnīcefekta gāzu emisiju monitorings, kā arī pārbaudīti un apstiprināti ikgadējie pārskati par siltumnīcefekta gāzu emisiju” 21.punkts.

⁶⁹ 28.12.2009. MK noteikumu Nr.1075 „Noteikumi par vides aizsardzības valsts statistikas pārskatu veidlapām” 2.pielikuma „Veidlapa “Nr.2 – Gaiss. Pārskats par gaisa aizsardzību”” 2. un 4.tabula.

apkopota, savukārt Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes neizmanto *Gaisa veidlapas* operatoru kontroļu veikšanai, kā tas ir noteikts normatīvajā aktā⁷⁰;

- 51.6. Valsts vides dienesta reģionālajām vides pārvaldēm nav iespējams izvērtēt *Gaisa veidlapā* sniegtās informācijas atbilstību faktiskajiem datiem, jo *Gaisa veidlapas* iesniegšanas termiņš ir kārtējā gada 31.janvāris, bet verificēti datu par iekārtas darbību tiek iesniegti 1,5 mēnešus vēlāk - līdz kārtējā gada 15.martam, līdz ar to Valsts vides dienests normatīvajā aktā⁷¹ noteikto prasību - kontrolēt *Gaisa veidlapā* iekļautās informācijas atbilstību noteiktajām prasībām, izvērtējot veidlapā sniegto informāciju, veic formāli, par ko liecina arī 146 gadījumos jeb 60% revīzijā konstatētās atšķirības starp viena veida datiem *Gaisa veidlapās* un *Pārskatos par SEG emisiju*;
- 51.7. normatīvajos aktos⁷² noteiktie termiņi A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai un SEG emisijas atļaujas izdošanas termiņi nav saskaņoti gadījumos, kad uzņēmums (operators) iesniedz iesniegumu atļaujai veikt A vai B kategorijas piesārņojošās darbības vienlaikus ar iesniegumu saņemt SEG emisijas atļauju vai gadījumos, kad ir jāveic grozījumi A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā.
52. Ne pašvaldību regulatori⁷³, ne Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija nav veikuši pietiekamas darbības, lai nodrošinātu, ka siltumenerģijas lietotāju izdarītie tarifu maksājumi segtu tikai ekonomiski pamatotas sabiedrisko pakalpojumu izmaksas⁷⁴, tādējādi palielinot tarifus, kā arī nav uzraudzījuši ieņēmumu no SEG emisijas kvotu pārdošanas izlietošanu, jo:
 - 52.1. neievērojot normatīvo aktu prasības, nav vērtēta SEG emisijas kvotu pirkšanas izdevumu iekļaušana enerģētikas nozares komersantu tarifu, radot situāciju, ka no deviņiem tarifiem, kuros ir iekļautas emisijas kvotu pirkšanas izmaksas, divos pašvaldību regulatoru apstiprinātajos tarifu un vienā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas apstiprinātajā tarifā jeb 33% pārbaudīto komersantu tarifu iekļautās emisijas kvotu izmaksas ir nepamatotas un siltumenerģijas tarifi par megavatstundu ir palielināti no Ls 0,08 līdz Ls 0,42;
 - 52.2. nav izmantota iespēja ierosināt tarifu pārskatīšanu pieciem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, kam siltumenerģijas tarifā ir iekļautas SEG emisijas kvotu izmaksas, bet 2011.gadā SEG emisijas kvotu izdevumi nav bijuši, tādējādi:
 - 52.2.1. vienā gadījumā no 01.01.2011. siltumenerģijas tarifs ir palielināts par 0,7% jeb Ls 0,19 par megavatstundu;
 - 52.2.2. četros gadījumos no 01.08.2011. siltumenerģijas tarifi ir palielināti no Ls 0,34 līdz Ls 1,03 par megavatstundu.
 - 52.3. neievērojot normatīvo aktu prasības, nav gūta pārlicība, ka ieņēmumi no SEG emisijas kvotu pārdošanas tiek izlietoti SEG emisijas samazināšanas pasākumu veikšanai, kā rezultātā:

⁷⁰ 28.12.2009. MK noteikumu Nr.1075 „Noteikumi par vides aizsardzības valsts statistikas pārskatu veidlapām” 5.punkts.

⁷¹ 28.12.2009. MK noteikumu Nr.1075 „Noteikumi par vides aizsardzības valsts statistikas pārskatu veidlapām” 5.punkts.

⁷² MK 30.11.2010. noteikumu Nr.1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” 49.pants; Administratīvā procesa likuma 64.pants.

⁷³ Līdz 31.10.2009.

⁷⁴ Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 20.pants.

- 52.3.1. divos gadījumos pastāv dubultā finansējuma risks, tas ir, tarifā iekļautie izdevumi, iespējams, ir tikuši apmaksāti no ieņēmumiem no SEG emisijas kvotu pārdošanas līdz Ls 492 781 apmērā;
- 52.3.2. tarifā ir iekļauts nolietojums Ls 3475 apmērā pamatlīdzekļiem, kas ir iepirkti par ieņēmumiem no emisijas kvotu pārdošanas, tādējādi palielinot tarifu par Ls 0,02.
53. Revīzijā ir sniegti 12 ieteikumi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, viens ieteikums Valsts vides dienestam un viens ieteikums valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, kurus ieviešot, tiks:
- 53.1. uzlabota Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma Latvijā, nodrošinot izvirzītā mērķa – samazināt SEG emisijas rentablā un ekonomiski efektīvā veidā – sasniegšanu;
- 53.2. pilnveidotas iekšējās kontroles sistēmas, lai novērstu normatīvo aktu pārkāpumus, kas konstatēti valsts pārvaldes iestāžu darbībā, veicot SEG emisijas kvotu administrēšanu;
- 53.3. novērstas nepilnības spēkā esošajos Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas darbību reglamentējošajos normatīvajos aktos.
54. Revīzijas rezultātā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai tika sniegti četri ieteikumi, kurus ieviešot:
- 54.1. tiks nodrošināta ekonomiski pamatota SEG emisijas kvotu pirkšanas izmaksu iekļaušana siltumenerģijas un koģenerācijas tarīfos;
- 54.2. tiks nodrošināts, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji ieņēmumus no SEG emisijas kvotu pārdošanas izmantos SEG emisijas samazināšanā, kā arī šīs izmaksas netiks iekļautas tarīfos.

Revīzijas grupas vadītājs,
vecākais valsts revidents

J.Salienieks

Revīzijas grupa:

valsts revidente

L.Mikanovska

valsts revidente

I.Priedīte

valsts revidente

I.Rancāne

SASKAŅOTS

Sektora vadītāja

A.Feldmane

Departamenta direktore

M.Salgrāve

**Piesārņojošo darbību iekārtas, kurām obligāti jāpiedalās
Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā⁷⁵**

1. *Enerģētikā:*

- 1.1. sadedzināšanas iekārtas, kuru nominālā ievadītā siltuma jauda pārsniedz 20 megavatus, izņemot bīstamo atkritumu vai sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtas;
- 1.2. minerāleļļas attīrīšanas un rafinēšanas iekārtas;
- 1.3. koksa krāsnis;

2. *Melno metālu ražošanā un apstrādē:*

- 2.1. iekārtas metālu rūdu, arī sulfīdu rūdu, apdedzināšanai un kausējumu iegūšanai;
- 2.2. iekārtas čuguna vai tērauda pirmreizējai vai atkārtotai kausēšanai, ieskaitot nepārtraukto izliešanu, kuru jauda pārsniedz 2,5 tonnas stundā;

3. *Minerālu izstrādājumu ražošanā:*

- 3.1. iekārtas klinkera cementa ražošanai rotācijas krāsnīs, kuru ražošanas jauda pārsniedz 500 tonnas produkcijas dienā, vai iekārtas kaļķu ražošanai rotācijas krāsnīs, kuru ražošanas jauda pārsniedz 50 tonnas produkcijas dienā, vai citu veidu krāsnis kaļķu ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 50 tonnas produkcijas dienā;
- 3.2. iekārtas stikla, arī stikla šķiedras, ražošanai, kuru kausēšanas jauda pārsniedz 20 tonnas dienā;
- 3.3. iekārtas apdedzināto māla izstrādājumu, arī jumta kārniņu, ķieģeļu, ugunsizturīgo ķieģeļu, flīžu, krāsns podiņu vai porcelāna, ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 75 tonnas gatavās produkcijas dienā vai kuru apdedzināšanas krāsns tilpums ir lielāks par 4 kubikmetriem un apdedzināšanas krāsnī var ievietot vairāk nekā 300 kilogramu produkcijas uz vienu krāsns kubikmetru;

4. *Citās nozarēs:*

- 4.1. iekārtas celulozes ražošanai no koksnes vai citām šķiedrvielām;
- 4.2. iekārtas papīra vai kartona ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 20 tonnas produkcijas dienā.

Revīzijas grupas vadītājs,
vecākais valsts revidents

J.Salienieks

⁷⁵ Likuma „Par piesārņojumu” 2.pielikums „Piesārņojošas darbības (iekārtas), kurām nepieciešama siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja”.